

Vándorló könyvtárak

Figyelemre méltó felhívás jelent meg a napokban Csongrád megye könyvtárhálózatának továbbfejlesztésére. A felhívás azt a bátor kitélt is tartalmazza, hogy „szigorúbb gazdasági feltételek között is folytatnunk kell a könyvtárak fejlesztését”. Ez természetes. Sem rövid, sem hosszú távon nem mondhatunk le a közművelődési intézményhálózat fejlesztéséről, hisz korábbi állapotokat nem lehet további évtizedekre konzerválni, mert kulturális életünk egésze sínylené meg azt, a felhívást a Hazafias Népfőnt is pártolta.

Jó az optimizmus, használ az ügynek. A tanácsok megénkben elvi előterveket készítenek most a hatodik ötéves tervre. Nem egy helyen tervezik az új könyvtár megépítését, a jelenlegi bővítést épületcsere, épületvásárlás vagy he-

lyiségsere útján is. A mőrahalmi tanács a bizony már jócskán kinőtt könyvtár helyébe újat tervez, a bakti szűkös pénzügyi leteretése között is gondol a további bővítés munkálataira. Pitvaroson talán a következő években elkezdik e szlovák nemzetiségi terület új művelődési házának építését, amelyben teret kap a most még beszűkült könyvtár. Csengele is építkezni akar. Több tanács az elmúlt években tett nagy lépést könyvtára korszerűsítésének útján. Ide sorolhatjuk Ásotthalmot, Bokrost, Bördányt, Felgyót, Forráskutat, Kisteleket, Magyarcsanakot, Maroslelet, Ruzsát, Újszentivánt.

Am furcsa dolgok is előfordulnak. Jó-e nekünk az, ha nem egészen átgondolt módon, immár másodjára teszi ki az apátfalvi tanács a község könyvtárát, a

kultúra házából, a perifériára, hogy régen elavult épületre költ súlyos összeget, hogy az amúgy is tízezres forgalomcsökkenéssel „sújtott” könyvtár a terményfelvásárló telep zajos környezetébe kerül, ahol a szüntelen forgoló motoros járművek zaja remegteti az ablakokat, s nem hagyja a „kultúra nyugalmát”. Jó-e az, ha mondjuk már csomagoltatják a csanyteleki könyvtárát, amelynek helyiségében házasságokat kötnek esztől, de még nincs megfelelő helye az intézménynek? Vagy mit tehetnénk az immár egy évtizede vízkáros Földeák megsegítésére, hogy megoldhassa végre könyvtári gondjait?

A példák szélsőségesek, de talán még nincs késő megállni át nem gondolt intézkedésekkel?

Csenke László

Iskolák a békéért

Magyarországon az UNESCO asszociált iskolák működése immár 22 évre tekint vissza, az első négy kiválasztott iskola — a Művelődésiügyi Minisztérium és a Magyar UNESCO Bizottság felhívására — 1957-ben kapcsolódott be az UNESCO „nemzetközi megértésre nevelésnek” programjába. 1957 után — elsősorban a Magyar UNESCO Bizottság újjászervezése és állandó titkárságának felállítására révén — az asszociált iskolák hálózata állandóan szélesedett, s ma már 28 iskola és 6 UNESCO-klub működik az országban.

Mit jelent asszociált iskolának lenni? A kiadott irányelvek szerint az asszociált iskolák minden oktatási intézményben kifejtett inter-nacionalista nevelés keretében, velük egyetemben, ápolják a béke, a népek kölcsönös megértése és közeledése, a békés egymás mellett élés eszméjét és ügyét. Magukéval teszik azt az elvet, hogy a szocialista világnézetük elvi megtartása mellett arra kell nevelni a fiatalokat, hogy új, békés világrend álljon az emberiség előrehaladásának a szolgálatában, s az emberiség megértése, a nemzetközi megértésre való nevelés szellemében a békés világrendnek a megszilárdítását segítsék elő.

Az asszociált iskolák programja igen gazdag. Tárgyat képezi hazánk nemzetközi politikájának, történelmének, népünk hagyományainak, kultúrájának megismerése és megismertetése más népekkel, abból az alapelvből kiindulva, hogy a hazafiasra nevelésnek és más népek megértésének, tiszteltetésének egyaránt alapja saját népünk történelmének, életmódjának stb. alapos ismerete. Ennek szellemében dolgoznak az asszociált iskolákban a honismereti szakkörök, kapnak rangos helyet a magyar évfordulók, haladó történelmi személyiségekről a megemlékezések. Gazdag programja van az úgynevezett külföldi testvériskolai kapcsolatoknak is. Számtalan levélváltás, cseréltogatás bizonyítja, hogy nagy nevelőhatással jár más

népek életének, földjének, természeti szépségeinek megismerése. Sok-sok levél, képes folyóirat érkezik a világ minden tájáról, s ezek mind nagyon jól használhatók még az idegen nyelvek oktatásában is. Gyakorlati példák az asszociált iskolákban az olyan rendezvények, ahol egy-egy ország életét mutatják be. Többször tartanak előadást közérdekű politikai kérdésekről, mint például a harmadik világ problémáiról. Foglalkoznak a faji megkülönböztetés kérdéseivel, a környezetvédelemmel, a műemlékvédelemmel, az Emberi Jogok Egyetemes Nyilatkozatával, az ENSZ szerepével. Nagyon hasznosak a nyári idegen nyelvi táborozások, amelyen többségükben külföldi tanárok az előadók. Beszámolók, filmvetítések, műsoros estek teszik színessé, érdekessé és tartalmassá, az iskolai UNESCO-szervezet irányításával, a tanulók tevékenységét.

Szokássá vált, hogy a Magyar UNESCO Bizottság kétevenként összehívja az asszociált iskolák igazgatóit, tanárelnökeit, ifjúsági vezetőit és a klubok irányítóit. Az országos konferencia értékeli az elmúlt két esztendő munkáját, majd programot dolgoz ki és ajánlásokat nyújt az elkövetkező két évtennivalóra. 1977-ben Gyulán rendezték meg a konferenciát, az 1979. évi konferenciára szeptember 27–29-én, Szegeden kerül sor. A rendezést és a házigazda szerepét a Radnóti gimnázium vállalta.

A gazdag programú országos konferenciát szeptember 27-én, délelőtt 11 órakor Bánfalvi dr. Birkás Mária, a városi tanács elnökhelyettese nyitja meg. Előadások, konzultációk mellett a vendégek Szeged nevezetességeivel is megismerkednek, s kirándulnak Fehér-tóra, Ópusztaszerre.

Bánfalvi József

Október: múzeumi és műemléki hónap

Hagyományos programok, újszerű kezdeményezések

Alig fejeződött be a képzőművészeti világhét, a kulturális, közművelődési és tudományos életünk újabb jelentős területe a múzeumügy és a műemlékvédelem kerül a figyelem középpontjába. Imár másfél évtizedes hagyomány, hogy minden év októberében hazánkban megrendezik a múzeumi és műemléki hónapot, melynek ideje központi témája műemlékeink helyzete. Az e témakörhöz kapcsolódó programok mellett természetesen a hagyományos rendezvényekben sem lesz hiány. Elkészült és gazdagnak, színesnek, érdekesnek ígérkezik a szegedi és a megyei program. A jól bevált múzeumi találkozókat újszerű kezdeményezések színesítik.

KIÁLLÍTÁSOK. A múzeumi és műemléki hónap megyei eseménysorozatának kezdete egybeesik a Móra Ferenc Múzeum Horváth Mihály utcai Képtárában nyíló reprezentatív kiállítással, mely a XIX. és XX. század hazai tájbrázolásainak javát mutatja be. A Magyar Nemzeti Galéria anyagából válogatott tárlat nyitására szeptember 30-án kerül sor. A múzeumi hónap idején a bemutatáshoz több tárlatvezetés csatlakozik. A Közművelődési Palota kupolájában a program központi gondolatához kapcsolódva kiállításon mutatják be Csongrád megye romjait és műemlékeit. Erre az időszakra esik a vásárhelyi őszi tárlat is, a 26. sereg-szemle nyitása október 7-én lesz. Az alföldi piktúra kiemelkedő alakja, Koszta József festőművész halálának 30. évfordulóján emlékülést rendeznek Szentesen október 6-án.

SAKTERÜLETEK HETEI. A tavaly jól bevált szakmai heteket a szegedi múzeum az ideén is folytatja. Elsőként a történeti hét eseménysorozatára kerül sor. A múzeum dísztermében történeti tárgyú előadások hangzanak el. Levettük Kovács András Októberi vasárnap című filmjét, mely után vitát szerveznek. Az aradi vértanúk emlékét idéző irodalmi összedíltással fejeződik be a történettudományának szentelt program. Ezt követi a természettudományos hét. Vándorkiállítás mutatják be az ehhez és mérgező gombákat. A Beszélgetés kortárs tudósokkal című sorozat vendége dr. Greguss Pál lesz. Diavetítéssel egybekötött előadás mutatja be a Fehér-tó világát

A hét filmje: Örök megújulás. A néprajzi hét programjában két előadás hangzik el, az egyik a népi műemlékvédelem témaköréből, bemutató a szentendrei skanzen; a másik a néphagyományok évszázadainak kalauzolja végig az érdeklődőket. A hét filmje Gyöngyössi Imre és Kabay Barna nagy sikerű alkotása, a Két elhatározás. Régészeti héttel zárulnak a szakmai rendezvények. Az előadásokból megtudhatjuk, milyen régészeti ásatások folytak ebben az évben Csongrád megyében, és azt is, hogyan élhetett a kökori ember gorzsai falujában. A régészeti héten az Ősök, istenek, mesterek című film szerepel a programban.

TUDOMÁNYOS ÜLÉS. A múzeumi hónap megyei rendezvényeinek záróeseménye az ideén is az a kétnapos nyilvános tudományos ülésszak lesz, melyen a megye múzeumaiban dolgozó tudományos munkatársak számolnak be legújabb kutatási eredményeikről.

MÚZEUMI MATINÉK. Október első vasárnapjának délelőttjén a raktárak mélyén a textilgyűjtemény legszebb darabjaival ismerkedhetnek meg az érdeklődők. A második vasárnap a gyerekeké, akik a vándormadarak nyomát igekeznék követni múzeumi környezetben. A harmadik vasárnapon néprajzi témájú kisfilmek peregnék a gyönygvászonon, míg a hónap utolsó vasárnapján a muzsikaszerelemeselt várják a Hangszerek és együttesek című sorozat következő hangversenyére. A Szegedi Kamarazenekar mutatja be Pergolesi Urhatnám szolgálo című művét és J. A. Albrechtsberger Harsonaversenyét.

MÚZEUMI KIRÁNDULÁSOK. A megye műzeumainak megismertetését célozza ez az újszerű ismeretterjesztő népszerűsítő forma. Elsősorban gyárak, üzemek, vállalatok szocialista brigádjainak, KISZ-szervezeteinek jelentkezését várják. Hétvégeken hat útvonalon kellemes és hasznos programot kínálnak a résztvevőknek.

Első útvonal: Szeged, múzeum—dorozsmai szélmalom—Fehér-tó—opusztaszeri Nemzeti Emlékpark—Szeged. **Második útvonal:** Szeged—kopáncsi tanyamúzeum—Hódmezővásárhely, Tornyai

Hódmezővásárhely, Tornyai múzeum—kopáncsi tanyamúzeum—Szeged. **Negyedik útvonal:** Szeged—kopáncsi tanyamúzeum—szegvári falumúzeum—Szentés, Koszta múzeum—Csongrád, kubikos múzeum—opusztaszeri Nemzeti Emlékpark—Szeged. **Ötödik útvonal:** Szeged—kopáncsi tanyamúzeum—Hódmezővásárhely, Tornyai múzeum—Mártély, tájvédelmi körzet—Szeged. **Hatodik útvonal:** Szentes—Mártély, tájvédelmi körzet—opusztaszeri Nemzeti Emlékpark—Szeged, Móra múzeum—Szentés. (A makói és a vásárhelyi érdeklődők lakóhelyükön csatlakoznak a Szegedről induló csoportokhoz.)

HAZASSÁG

Gorác Zoltán és Jakus Erzsébet, Tóth Imre és Vonyó Rozália, Menceser Ferenc és Rózsa Éva, Börcsök Szilveszter és Szűcs Mária, Kothencz József és Sebők Edit, Balogh Benedek és Perlaki Piroksa, Csordás Zoltán és Tóth Irén Anna, Brányik Zoltán és Kothencz Klára Katalin, dr. Szilágyi István Géza és dr. Bod Margit Zsuzsanna, Kovács Pál Sándor és Kiss Hajnalka, dr. Kórmendy László és dr. Takács Katalin házasságot kötöttek.

SZÜLETÉS

Tóth Lajosnak és Gróza Zsófia Iónának Edit, Gyuris Ernőnek és Komlósi Evának Patricia Andrea, Császár Lászlónak és Kopasz Klárának Adrienn Katalin, Tóth Lászlónak és Daoda Agnesnek Gábor, Tóth Ilés Bélának és Fekete Klára Annának Simonetta, Federer Imrénnek és Orczy Gabriella Juditnak Gabriella Petra, Kalmár István Gyergelynek és Csizik Evának István Gyergely, Csaba Miklósnak és Szénási Anna Irénnek Andrea, Juhász Károlynak és Romhányi Eszternek Attila Csaba, Elek Péternek és Bede Mária-nak Zsolt, Kovács István Bélának és Szabó Katalinnak Krisztina, Kérkes Sándornak és Ambrus Gizella Iolyannak Leander Attila, Tóth Jánosnak és Gál Mária Magdolnának Máté István, Csabai Lajosnak és Farkas Annának Lajos, Martindesz András Józsefnek és dr. Tóth Gabriella Mária-nak Zsófia Gabriella, Már Sándor István-nak és Ujj Emília Annának Anikó, Oláh István Józsefnek és Nyvelt György-nak Csaba László, Német Ernőnek és Faragó Zsuzsannának Dániel, Dobrovich László Sándornak és Agoston Éva Mária-nak Balázs, Böcskei Lászlónak és Péter Gizellának Zsolt, Táborosi Lajosnak és Lakó Rozália Veornikának Tamás, Hägelmann Endrénének és Eszteleczki Agnesnek Zsombor Endre, Széll István Tibornak és Bába Julianna Borbálának Kinga, Horváth Istvánnak és Zádori Iolyannak Agnes, Ladik Mihálynak és Szemerédi Agota Gizellának Mihály Péter, Magda Antalnak és Varga Jolánnak Anita, Bullás Ferencnek és Simon Katalinnak Ferenc, Toldi Jend Miklósnak és Tóth Zsuzsannának Tamás Róbert, Fo-

Családi események

dor Pálnak és Balog Iónának Krisztina Pál, Nagy Péternek és Jenovai Klárának Róbert, Farkas Mihálynak és Csúri Irénnek Irén, Forrás Lászlónak és Török Katalinnak László, Mészáros Józsefnek és Börcsök Éva Juliannának Balázs József, Szokol Dezsónak és Ludányi Mária-nak Mónika Beáta, Vass Imre Antalnak és Holik Etelka Erzsébetnek Zsanett Barbara, Dargó Ferencnek és Jenci Katalin Erzsébetnek Eszter, Lehoczi Bélának és Falkenstein Borbála Erzsébetnek Andrea Timea, Csókási Istvánnak és Sütő Annának István, dr. Farkas Árpád Károlynak és Molnár Ida Iónának Éva, Szűcs Lászlónak és Zsemberi Erzsébetnek Ildikó, Szűcs Lászlónak és Zsemberi Erzsébetnek Andrea, Sárközi Józsefnek és Szabó Ióna Katalinnak Melinda, dr. Antal Albertnek és dr. Szabadi Flórának Timea, Imri Miklósnak és Hoff Zsuzsannának Ildikó, Dimovics Jánosnak és Sere Erzsébetnek Krisztina, Kiss Tamásnak és Janecskó Zsuzsannának Beáta, dr. Kicsi Jenőnek és dr. Keller Emese Juliannának Jend Gábor, Németh Lajosnak és Jakus Mária Magdolnának Zsolt, Ördög Istvánnak és Balassy Evának Éva Piroksa, Tóth Mihálynak és Herédi Margitnak Ildikó Judit, Balla Bélának és Susla Evának Szabolcs, Elek Sándor Gyulának és Szabó Judit Evának Ádám Tamás, Baranyai Tibornak és Tombácz Adrienn Mária-nak Lilla Adrienn, Papp Lászlónak és Korom Mária-nak Teofil, Szabó Odón Lászlónak és Sávali Anikónak Zsolt Odón, Rostás Bélának és Apró Erzsébetnek Krisztina Anna, Paukik Gusztávnak és Lele Evának Gábor, Bálint Szilveszternek és Szalai Mária Iónának Csaba Szilveszter, Börcsök Imrénnek és Santa Erzsébet Iolyannak Norbert, Acsei-Varga Mária-nak és Bende Jolánnak

Károly, Márkus Györgynek és Kakuk Irén Erzsébetnek György, Gombos Károlynak és Visnyei Mária-nak Károly, Katanich András Ferencnek és Páncsity Katalinnak Katalin, Nagy Ernő Sándornak és Lukács Iónának Enikő, Pápai Istvánnak és Bakonyi Evának Gábor, Rácz Mihály Józsefnek és Bordás Mária-nak Hajnalka, dr. Monori Bulesnak és Kósa Mária-nak Mariann Anita, Szécsi Imrénnek és Kocsis Rózsa Zsuzsannának Imre, Retek Mihálynak és Németh Iolya Katalinnak Mihály Attila, Tóth Mihálynak és Vidács Rozáliának Mihály, Mezei Sándor Józsefnek és Aradi Ióna Etelkának Sándor András, Leichter Ákos Sándornak és Doktor Anikónak Balázs, Tanács Vincének és Tarsoy Juliannának Ildikó Szilvia, Tihanyi Lászlónak és Tóman Piroksának Bernadett, Nagy Lajosnak és Szabó Éva Mária-nak Lajos, Kónya Lászlónak és Belovai Mária-nak Attila, Pápai Sándornak és Farkas Erzsébetnek Erzsébet Katalin, Marosi Jend Lászlónak és Molnár Jolánnak Andrea, Szécsi Józsefnek és Vass Julianna Teréziának Julianna Anita, Borbála Józsefnek és Farle Mária Margitnak Katalin, Vass Zoltán Józsefnek és Csapó Irénnek Zoltán, Varga Pálnak és Kovács Mária-nak Márta nevű gyermekek születtek.

HALÁLOZÁS

Antal Jánosné Márton Mária, Börcsök Lajos, Mihály Józsefné Göbölös Piroksa, Pataki Bálintné Herceg Ióna, Mojzes Sándorné Horváth Mária, Agócsi András, Csányi István, Liptay Ferenc János, Csúri Gyula, Domján Bálint János, Kancsár Mihályné Pellon Ióna, Hódi József, Kovács Imréné Tatár-Kis Erzsébet Eszter, Juhász Józsefné Budai Veronika, Benicz Sándor, dr. Horváth Imre, Jenőfalvi Dezső, Gajdács Józsefné Tanács Rozália, Imri Györgyné Száz Mária, Rácz Ferenc, Fekete Ferencné Gyurmán Erzsébet, Radnai Sándorné Stefan Anna, Ladányi Benedek Géza, Saághy Miklós Bertalané Károly Ióna, Rovó Ferenc, Téglás István, Barkányi Sándorné Paragi Mária, Kertész Lajos Lászlóné Bak Margit, Széles Jánosné Varga Ióna, Gulicsi Lászlóné Ensi Mária, Szécsi János, Nagy Andrea Franciska meghalt.

Egy szál virág minden kimondott szónál szebben beszél — de ürmö vegyül az örömből, ha nem teljes pompájában díszlik a kedvesnek szánt ajándék. A különféle vírusos megbetegedések sokáig rettegett ellenségei voltak a virágtermesztőknek, mert szemmel láthatóan is súlyos következménnyel jártak, illetve a növény pusztulását okozhatták, ugyanakkor semmilyen módszerrel, eljárást nem ismertek megelőzésükre, illetve gyógyításukra. Végül is egy holland kutatónő találta meg a megoldást: kidolgozta a tenyésztő csúcsról, más néven a merisztémáról történő szaporítási eljárást.

Ebben az esetben nem a hagyományos magültetéssel és palántázással termesztik az új egyedeket, hanem laboratóriumi körülmények között keltik életre a lombikvirágot. Kihaszalják a növénynek azt a tulajdonságát, hogy még fertőzött is gyorsabb növekedésre képes, mint amilyen ütemben a vírus terjed a belsejében. Ez tulajdonság felismerése alapján mikroszkóp alatt leoperálnak a tenyésztő csúcsról egy 0,2 milliméternyi részeszkét. Ez ugyanis igen nagy valószínűséggel vírusmentes. Ezután élesztgetni kezdik a növényparányt. Sterilizált kémcsőbe kerül, ahol megfelelően előkészített táptalaj várja a fejlődéséhez szükséges szervesetlen sókkal, vitaminokkal, különböző hormonokkal és szénforrással cukorvegyülettel. A kémcső tetejére pedig fényáteresztő porofilmet helyeznek, hogy teljesen steril körülmények között induljon meg a fejlődés. Ezután a tenyésztőkamrába kerül a zsendülő hajtás, ahol hat-nyolc hét alatt mintegy 2–3 centiméteres nagyságú növénynek fejlődik.

Ezután következik a növény fejlődésének legkritikusabb szakasza: üvegházba, más néven „izolált házba” kerül a virág. Itt is megteremtik számára a legoptimálisabb körülményeket: megfelelő táptalajt, páratartalmat és hőmérsékletet várja. Még a levegő is megszűrve érkezik hozzá. Végül konténerekbe kerülnek a megfelelő méretet elérő virágcsomók. A kiültetés után még egyszer ellenőrzik vírusmentességüket, majd három hónapontként megismétlik a próbát. Ha mindezek után mégis vírusra utaló nyomokat találunk, megsemmisítik a növényt.

Az sem mindegy, hogy honnan nyерik a merisztéma csúcsot. Az „anyaságra” kijelölt növényeket úgynevezett hőkezelő kamrában nevelik. A 37 fokos hőmérséklet hatására a merisztéma csúcs az átlagosnál nagyobbra növekszik, és még nagyobb előnyre tesz szert a vírussal szemben, a vírus pedig behozhatatlan hátrányba kerül. Így szaporítás a szuperültet dugványokat. Kereskedelmi forgalomban már csak a növény harmadik generációja kerül.

Magyarországon az 1970-es évek elején kezdtek kísérletezni a lombikvirágok nevelésével, és napjainkban már teljes a nagyüzem. A tenyésztő csúcsról történő szaporítást elsősorban a dísnövény-termesztésben használják, de más növények merisztéma szaporítására is folynak kísérletek. Az iparszerű dísnövénytermelési rendszer 36 partner-gazdasága, amelynek az Obuda Tsz a gesztora, már évi 12 millió szál hibátlan, merisztéma szaporítással termesztett szegfűt küld a hazai és a külföldi virágüzleteknek.

Bajkó Erika